

БЮЛЕТЕНЬ Т-ВА АБСОЛЬВЕНТІВ УГА-УТГІ

Ню Йорк, Грудень 1966

ь ч.35

ч.35

ОДИНАДЦЯТА ТОВАРИСЬКА ЗУСТРІЧ

Дня 5-го листопада 1966 в приміщеннях Українського Інституту в Ню Йорку відбулася традиційна II-та Товариська Зустріч членів нашого Т-ва. Лист присутніх виказує таких учасників - професорів, абсольтентів, студентів і гостей : П.Шох, Я.Танцюра, Я.Герасимович, В.Мастикаш, М.Плахтій, Г.Гордієнко, Ніла Гордієнко, П.Дубрівний, Д-р П.Кир, І.Пуйс Л.Татарів, Анна Татарів, Ганна Статникова, О.Бойко, С.Сімяник, П.Приходько, А.Кмета, Евсто-лія Кмета, В.Сімянцев, Ганна Гнатченко, М.Кушніренко, Д-р В.Білинський, М.Бутовський, В.Три-льовський, В.Фриз, І.Григорчук, З.Івасишин, Ю.Фриз, М.Гринюк, М.Ревенко, А.Яременко, Є.Бала-банова, Я.Балабан, Олена Василева, Ірина Шох, І.Сташевський, Ала Нещади́менко, Ю.Нещади́мен-ко, Д.Бакевич, Є.Дорош, Д-р М.Галій, О.Могила, проф.Б.Мартос, Є.Паранюк, Д-р Тетяна Приходь-ко, Є.Маланюк, проф.М.Зайцев, Варвара Зайцева, Л.Шевчук, М.Галів, О.Тимошенко, Д-р І.Ніте-фор-Тимошенко, О.Козловський.

Сходини відкрив голова Т-ва кол.П.Шох коротким привітанням, зачитав прізвища колег і професорів, що від нас відійшли, і запропонував вшанувати їх світлу пам'ять повстанням з місць та хвилиною мовчання.

До президії зустрічі покликано кол.В.Сіянцева / голова / і О.Козловського /се-кретар /.

Кол.П.Шох зачитує привітання від Ректорату УТГІ в Мюнхені, а також від колег - М.і Л. Гадзяцьких, а кол.В.Сімянцев переказує привітання від О.Котика-Степановича, Є.Залевської та від колег з Чехії.

Секретар О.Козловський відчитав привітання від колег : з Англії - від М.Зако-морного, В.Мальця, Надії Малець і П.Петренка, з Австралії від В.Михайлова, з Канади від П.Прибитківського, з США - від С.Гаввської, Ю.Артюшенка, І.Гнойового, В.Маньківського, Б.Ілліча, О.Миколаєнка, П.Галія, Т.Білоуса, Ф.Савчука, Євгенії Савчук, А.Кістя, А.Рома-ненка, В.Романовського, Олени Романовської, Олександри Романченкової, В.Чекірди, Івана та Віри Блудимко.

Кол.Я.Балабан зачитав привітання від проф.В.Іваниса з Торонта, Канада.

Звіт Управи. Голова Т-ва кол.П.Шох підреслює, що за нами десять років гармоній-ної співпраці. Вже стало традицією, що свою діяльність закінчуємо товариською зус-тріччю і тішимося на нову зустріч. Протягом усього року, в житті нашого Т-ва не сталося нічого визначного. Але ми живемо в дуже цікавих часах, життя стало занадто рухливим, і тому, чи не варто нам обмінятися думками чи то на наших сходинах, чи в Бюлетені з приводу визначніших подій як національного життя, так і світових. Ми

вийшли з рідних теренів зі зброєю в руках, як патріоти своєї Батьківщини, ми належимо до української інтелігенції, що є елітою нашого народу, і тому можемо і повинні забирати голос у справах, що торкаються нашої Батьківщини, робити висновки з тих подій, які її стосуються.

Секретар Т-ва О.Козловський на вступі свого звіту зазначає, що в ч.34-му Бюлетеню в статті "На порозі нашого десятиріччя" подане сумарне справоздання за час від 1956 р. і по 1 січня 1966 р. Тому залишається дещо додати, а дещо уточнити.

На день 15-го жовтня ц.р. наш видавничий фонд виказує суму \$ 1.837.23. Видатків з цього фонду не було. З виданих нами Збірників маємо на складі: 1-го тому - 373 прим. експедовано 608 прим., другого тому - 312 прим., експедовано - 488 прим.

На рахунку рахунку організаційних витрат і видання Бюлетеню протягом цього року увійшло \$ 373.60, а разом з рештами від минулого року це виносило \$ 415.09, витрачено \$ 316.73, отже на день 1-го жовтня 1966 р. залишалось \$ 98.36.

На рахунку фонду Допомог протягом цього року було внесків \$ 120.84, а разом з рештками від минулого року було \$ 146.89, з того видано допомог \$ 131.31, залишалось \$ 15.58.

Збірка матеріалів для 3-го тому, як можна пересвідчитися з публікацій в Бюлетені, переводилася далі. Його треба лише систематизувати та проредагувати. Очевидно поруч з цим провадиться і далі збірка коштів на видання цього тому. В наступному ювілейному році / 45-ліття УГА і 35-ліття УТГІ / плануємо ці праці покінчити і приступити до друку. Натурально, що відповідно до коштів буде виглядати і розмір книжки. Тому закликаємо колег надсилати свої пожертви на видання 3-го тому.

Контакт з колегами підтримувано через наш Бюлетень, надруковано його три числа - 32, 33 і 34, та листуванням / від 1-го жовтня 1965 і до 1-го жовтня 1966 вислано 468 листів і не меншу кількість одержано.

Належить подякувати всім колегам, які розуміють обставини, в яких ми живемо і працюємо, та матеріально і морально нас підтримують. Розуміється, маємо і критиків, але приходиться до того ставитися холоднокрівно і нашим критикам відповідати, що коли вони зможуть виконати більше і краще ніж те, що виконали ми за минулих 10 років нашого організованого життя, то ми радо уступимо їм своє місце.

Кол. П. Дубрівний зачитує звіт Кураторії музею-архіву Т-ва за час від 31-го жовтня 1965 і до 31 жовтня 1966. Протягом цього часу надійшло до музею-архіву від колег і професорів 172 позиції, а разом в інвентарній книзі записано на день 1-го листопада 1966 632 позиції. З дублікатної літератури передано до НТШ 57 назв, і до ВБАН - 12 назв.

Кол. М. Плахтій відчитав протокол Контрольної Комісії Т-ва, яка переглянула грошові записи секретаря Т-ва О. Козловського. Стверджено, що на рахунку видавничого фонду Т-во має готівки в Банку \$ 1837.23. Видатків з цього фонду не провадилася. Прибуткові і видаткові позиції В-ва Бюлетеню та організаційних витрат і фонду Допомоги оправдані відповідними документами. Контрольна Комісія пропонує висловити Управі Т-ва подяку за її діяльність і уділити абсолюторію.

Дискусія над звітами. Голова сходив кол. В. Сімянцев закликав колег голоситися до слова з приводу заслуханих звітів. Кол. М. Кушніренко висловлює застереження щодо високої політики і радить в нашому Бюлетені додержувати теперішній, більш спеціальний і академічний характер. Натомість гаряче підтримує справу збірки і переховання матеріалів та пам'яток УГА й УТГІ. Він вказує, як тяжко діставати матеріали про праці наших професорів та школи. Він старався дістатися до головніших праць покійного проф. О. Мицюка, щоб написати його біографію, і не може на них натрапити. Висловлює надію, що спільно такі матеріали скорше можна зібрати і належно використати.

Кол. З. Івасишин підтримує думку кол. П. Шоха про широкий вимір думками з метою узгодження поглядів.

Кол. Ірина Шох висловлюється проти дискусії на загальні і політичні проблеми, аргументуючи, що вони неможуть привести не до узгодження, а скорше до упереджень. Зачитує дуже теплий лист від колиш. диригента Академічного Хору п. Платоніди Шуровської-Росиневич, в якому вона просить переказати учасникам зустрічі найкращі побажання. Кол. М. Ревенко теж висловлюється проти дискусій на ширших ніж академічні підвалинах.

З огляду на обмежений час сходини на внесення кол.П.Шоха приймають рішення відкласти дискусію над його пропозицією і, якщо ніхто не забирає більше слова до справоздання, то приступити до обговорення дальшої точки порядку денного - обрання органів Т-ва. Голова сходин кол.В.Сімянцев піддає внесення Контрольної Комісії про подяку Управі за виконану працю й уділення абсолюторія під голосування і воно приймається одногосно.

Голова сходин пропонує вносити пропозиції щодо кандидатів в Управу Т-ва, а від себе ставить внесок, щоби Управа в старому складі залишалась і далі. В дискусії над цим внеском забирали слово колеги - Шох, Івасишин, Гордієнко, Плахтій, Дубрівний, Ревенко та ін. Прийнято пропозицію кол.О.Козловського, щоби перервати сходини на десять хвилин з метою узгодження кандидатур. Після відновлення сходин оголошено таку пропозицію щодо складу майбутньої Управи та Контрольної Комісії:

Петро Шох - голова Т-ва	Євген Дорош - орган.референт
Іван Шабельський - заст.голови	Павло Дубрівний - куратор музею-архіву
Юліян Фриз " "	Ганна Гнатченко - член Управи
Михайло Ільків - скарбник	Михайло Гринюк - член Управи.
Олексій Козловський - секретар	

Контрольна Комісія: Яків Балабан, Михайло Плахтій, Іван Пуйо, Володимир Фриз.

На внесення кол.Ю.Фриза ця пропозиція піддана під голосування і приймається одногосно. Зроблено перерву на обід.

Після перерви проф.Б.Мартос виголосив доповідь на тему: "Українська Центральна Рада і організація українського війська". Доповідач, як учасник подій і на підставі джерельних, ним цитованих, довідок стверджує ту вагу, яку цій справі надавала Центральна Рада, її Генеральний Секретаріат і сам голова Ц.Р. проф.М.Грушевський. По закінченні доповіді проф.Б.Мартос давав на запитання вичерпні пояснення до свого реферату. Голова кол.В.Сімянцев подякував доповідачеві за цікавий і цінний реферат.

Голова Т-ва кол.П.Шох за вичерпанням порядку денного і з огляду на пізній час подякував учасникам за участь і речевий перебіг дискусій, закінчив сходини побажанням щасливої зустрічі в наступному році.

Х Р О Н І К А

- Літературний додаток. З цим числом надсилаємо всім колегам, які склали пожертви на пресовий фонд Бюлетеню або членські внески на 1966-й р., наш літерат. додаток ч.21. Просимо колег членські внески / 3 дол. річно / і пожертви на різні наші цілі надсилати на адресу секретаря О.Козловського.

- Наші втрати. Як нас повідомляють з Чехії 6 грудня 1965 р. помер в Братиславі абсолювент УГА інженер-гідротехнік Володимир Спиридонів. Похований на цвинтарі Navišie údolie в Братиславі, відділ ч.27.

В м.Армідалі на півночі Південної Валії в Австралії помер колишній лектор Матуральних курсів при УГА Іван Прохорович Майстренко. Осиротив дружину і сина.

19-го листопада 1966 в м.Калістога, Каліфорнія, після довгої і тяжкої недуги померла дружина абсолювента УГА інж.Віктора Омельченка - Марія Омельченко з дому Чершовська. Похована на цвинтарі в С.Гелена, Каліфорнія.

- Від Комітету для видання творів і вшанування пам'яті проф.В.Доманицького. Вплачені пожертви на пам'ятник проф.В.Доманицькому: по 100 д. інж.Н.і Г.Гордієнки інж.О.Дучимінська, п.І.Мигул; по 60 д. - проф.С.М.Анастасієвський; по 25 д. - інж.І.Шило, інж.П.Приходько, інж.І.і С.Фури, інж.О.Мазурок; по 20 д. - д-р К.Костів, д-р М.Кушніренко, п.Я.Ковалишин, інж.І.Панчак, інж.В.Дмитренко, д-р Ірина і інж.М.Тарновецькі; по 15 д. інж.М.Мандибур, д-р О.Котик-Степанович, інж.Д.Кулинич; по 10 д. п.Оксана Соловей, інж.В.Сімянцев, інж.А.Романенко, д-р М.Головатий, інж.М.Лукавський, інж.І.Залузець, інж.А.Петров, проф.М.Гайдак, д-р О.Логінський, п.Х.і Г.Нвроцькі, інж.М.Ляшенко, п.П.Турчит д-р Т.Проців, проф.В.Панасенко, інж.В.Медуха, проф. д-р А.Сіротенко, інж.Д.Тромса, інж.К.Величковський, інж.Й.Великий, д-р Б.Ткачук, д-р І.Рудавський, інж.В.Тустанівський, інж.М.Коваль, д-р В.Лопатник; по 6 д. інж.В.Дітковський; по 5 д. д-р Зоя Плітас, проф.І.Витанович, д-р Г.Савицька, інж.С.Сімяник, інж.П.Галін, проф.О.Архімович, інж.Л.Романки, проф.Ю.Нешадищенко, інж.Р.Оменцінський, Н.Н./лист М.Ількова/, інж.В.Меренюк, інж.Р.Гуменюк, інж.Дмитрів, інж.В.Гавдюк, інж.Д.Грушецький, інж.М.Вишневський, інж.Л.Джулинський, інж.О.А.

типів, інж. І. Карпій, проф. М. Боровський, п. Надія Кокольська, інж. М. Плахтій: по 3 дол. інж. Д. Лісовський, інж. С. Голяш, інж. С. Дорош, інж. І. Лозинський, інж. Л. Биковський, п. П. Лимаренко, п. З. Квіт; по 2 дол. п. І. Дзівак, інж. В. Лісовський, Н. Н. /лист М. Ількова/, інж. М. Ільків, п. В. Любка, інж. А. Шумовський; по 1 дол. - інж. Ю. Фриз, інж. В. Фриз, інж. В. Писарівський, інж. В. Росяк, інж. І. Дорожинський.

Примітка. Жертводавці, які ввели свої датки у Мюнхені, Ректоратові УТГІ, не увійшли в цей список. Дальші пожертви просимо вплачувати на подану адресу :

Mr Ivan Fur, 4398 West 47th Street, Cleveland, Ohio 44109.

Клівленд, 28 жовтня 1966. За Комітет Іван Фур, скарбник.

- Одержано пожертви : На пресовий фонд Бюлетеню : Я. Танцора - 1, П. Прибитківський - 2, І. Журжа - 2, М. Баслядинський - 3, А. Яременко - 2, О. Гончар - 2, М. Закоморний - 3. 36, д-р І. Нітефор-Тимошенко - 5, В. Маньківський - 2, М. Гринюк - 2, Ф. Савчук - 2, І. Фур - 2, Л. Биковський - 1, С. Зеркаль - 2, О. Миколаєнко - 2, І. Блудимко - 2, М. Плахтій - 2, П. Шох - 2, А. Кмета - 2, Е. Кметова - 2, О. Бойко - 2, Г. Статникова - 2, В. Сімянцев - 2, І. Григорчук - 2, В. Трильовський - 2, В. Зайцева - 2, Я. Бачинська - 2, О. Бачинський - 2, І. Бачинський - 2, І. Дзівак - 3.

Одержано членські внески: В. Гаврилець, П. Прибитківський, І. Журжа, М. Баслядинський, А. Яременко, О. Гончар, В. Маньківський, М. Гринюк, Ф. Савчук, І. Фур, О. Миколаєнко, І. Блудимко, М. Плахтій, П. Шох, А. Кмета, Е. Кметова, О. Бойко, Г. Статникова, В. Сімянцев, І. Григорчук, В. Трильовський, Я. Бачинська, О. Бачинський, І. Бачинський.

На видання 3-го тому : О. Миколаєнко - 10, П. Прибитківський - 5, І. Журжа - 10, М. Фесенко - 10, В. Трильовський - 5, Ю. Фриз - 5, М. Галів - 5, І. Дзівак - 5.

На Фонд Допомоги : І. Журжа - 5, А. Яременко - 5, М. Закоморний - 5, М. Гринюк - 5, Ф. Савчук - 5, проф. д-р М. Гайдак - 5, С. Сімянник - 5, Г. Гордієнко - 5, П. Дубрівний - 5, Е. Кметова - 5, Г. Статникова - 5, М. Ревенко - 5, В. Сімянцев - 5, В. Зайцева - 5. П. Галів - 6, Л. Старицька - 11.

На Наукове В-во УТГІ в Мюнхені : М. Плахтій - 5.

Список жертводавців на пам'ятник проф. О. Коваленкові / збірка кол. Я. Балабана /: І. Шабельський - 5, М. Галів - 5, Г. Гнатченко - 2, П. Шох - 5, М. Плахтій - 5, Е. Івашків - 5, З. Івасишин - 5, Я. Балабан - 5, О. Бойко - 5, О. Гончар - 2, О. Козловський - 5, М. Ільків - 3, П. Дубрівний - 3, Д. Бакевич - 3, М. Бутовський - 1, С. Гаввська - 3, Ю. Нешидименко - 5, Г. Статникова - 2, М. Вовкодав - 2, Д. Верба - 10.

Всім жертводавцям дякуємо !

- УТГІ в Мюнхені провадить заочні курси Журналістики. Як довідумося, Ректорат УТГІ в Мюнхені оголосив впис на позаочні курси Журналістики. За пляном навчання увесь навчальний матеріал поділений на 4 семестри /півріччя/, по 2 семестри на рік, тобто триватиме 2 роки. В програму включено загальноосвітні та українознавчі предмети, якто : політична економія, загальна наука права, державне й політичне право, історія України, історія Української Культури, історія укр. літератури, економічна географія України та ін. З фахових предметів пляном передбачено такі дисципліни : історія укр. преси, теорія журналістики, сучасна світова преса, її напрямки і форми, друкарська техніка і графічне мистецтво, організація видавничого підприємства, мобілізація передплатників і організація розміщення часописів. Цілий курс передбачає переведення заочним шляхом 300 лекцій. Для перших семестрів скрипти вже маютьс'я і курсанти зможуть їх одержати зараз же після впису і надіслання студійної такси / 5 дол. вписового і 150 дол. за кожний семестр. Навчання розпочнеться, як тільки впишеться на цей курс достатня кількість студійників. Зголошення на ці курси можна надсилати через адміністрацію нашого Бюлетеню. Адреса УТГІ: Ukrainisches Technisch-Wirtschaftliches Institut, 8 Munchen 27, Laplacestrasse 24, W. Germany.

- Нова книжка - видання УТГІ в Мюнхені. В рамках започаткованої Ректоратом УТГІ в Мюнхені літературної Бібліотеки Українознавства / досі вийшла з друку збірка вибраних поезій М. Рильського з передмовою проф. д-ра Р. Бидика /вийшла з друку книжка "Афоризми", автор відомий український емігр. поет, літературний критик та перекладач світл. пам. проф. Володимир Державин. Прибуток від видання призначено на збудування пам'ятника на могилі покійного.

Адреса редакції Бюлетеню: 200 Clifton St., New Haven, Conn. 06513, U.S.A.

СПОГАДИ

ПРО

УГА-УТГ

ч.2І

ч.2І

Професор д-р Вячеслав С А В И Ц Ь К И Й
/ 1902 - 1965 /

Д-р В.Ф. Савицький народився 8 вересня 1902 р. на Кубані.

Освіта. І. Сільсько-Господарський Інститут у Харкові - 1920-1924, закінчив із званням агронома-рослиновода.

2. Вищі Селекційні Курси - 1924-1926, закінчив із званням генетика, селекціонера.

3. Одержав науковий ступінь - кандидата біологічних наук / Вища Кваліфікаційна Комісія у Москві / - 1937 р.

4. Одержав науковий ступінь - доктора біологічних наук від Університету у Ленінграді - 1939 р.

Наукова і педагогічна діяльність. І. Старший науковий співробітник - завідувач лабораторією генетики в Білоцерківській Селекційній Станції Цукротресту, 1926-1930.

2. Професор-завідувач лабораторією генетики у Всесоюзному Інституті Цукрової Промисловості, Київ, 1930-1941.

3. Професор-керівник катедри генетики та селекції у Сільсько-Господарському Інституті у Білій Церкві, 1926-1941.

4. Професор - директор Українського Інституту Селекції у Києві, 1941-1943.

5. Професор-генетик, Університет у Познані, 1943-1945.

6. Генетик, Університет у Галле, Німеччина, 1945.

7. Науковий співробітник селекційної фірми *Schreiber, Nordhausen*, Німеччина, 1945 р.

8. Професор генетики та селекції Українського Технічно-Господарського Інституту, Регенсбург, Німеччина, 1946-1947.

9. Генетик Фондації Цукрової Промисловості Америки та співробітник Державного Департаменту Агрикультури *Salt Lake City, Utah, U.S.A.*, 1948-1960.

10. Генетик Державного Департаменту Агрикультури - *Salinas, Calif. U.S.A.* 1960-65

Професор д-р В.Ф. Савицький був членом : 1/ Американського Т-ва Генетиків; 2/ Американської Генетичної Асоціації; 3/ Американського Агрономічного Т-ва; 4/ Американського Т-ва Технологів Цукрової Промисловості; 5/ Інтернаціонального Дослідчого Інституту Цукрової Промисловості / Бельгія /; 6/ дійсним членом УВАН в США.

Одержав нагороду від Фондації Цукрової Промисловості у 1960 році.

Зареєстрований у книзі - "Who is Who in the West", 1965-1966.

Зареєстрований у книзі - "Leaders of American Science", 1964-1965.

брав участь)
Проф.д-р В.Ф. Савицький у двох Інтернаціональних Генетичних Конгресах - в Монреалі, Канада, та в Гаазі, Нідерланди. На останньому Конгресі проф.В.Савицький мав почесну посаду - голови секції "Стерильність поліплоїдів та чоловіча стерильність".

Проф.д-р В.Савицький працював у галузі генетики та селекції цукрового буряка. Під час його наукової діяльності в Україні він вивчав мінливість та спадковість різних ознак висадків та насіння.

Він працював також і однонасінними рослинами буряка, які вперше були знайдені в Україні. Після переїзду до Америки Американська Цукрова Промисловість та Державний Департамент Агрикультури доручили йому досвідну та селекційну працю з метою виведення однонасінних буряків. Посіви однонасінних буряків не потребують проривки, а тому одержання однонасінних гатунків має велику економічну вагу. Внаслідок обслідування плянтацій висадків в штатах - Ютах, Орегон та Каліфорнія д-р В.Савицький знайшов однонасінну мутацію буряка. Генетичні досвіди з однонасінними рослинами та виведенням ліній, в яких ознака однонасінності була б з'єднана з іншими важливими для сільського господарства ознаками, як от продукційність, високий відсоток цукру та відпорність до хвороб, провадилися у наступних роках. Він вивчав спадковість однонасінності, спадковість кількості квітів у суцвітті буряка, генетику стійкості до кучерявості листя та черноспори, також методи селекції однонасінних популяцій.

В останніх роках д-р В.Савицький вів генетичні та селекційні дослідження в галузі поліплоїдії. Він вивчав тетраплоїдну спадковість однонасінності, спадковість генетичної та цитоплазматичної чоловічої стерильності. Він довів можливість з'єднання у тетраплоїдних популяціях високої стійкості до кучерявості листя та черноспори і одержав популяції, в яких ці стійкості до двох хвороб були з'єднані. Він з'єднав також високий відсоток цукру із стійкістю до хвороб. Над цими дослідженнями в розквіті його наукових досягнень спостигла його передчасна смерть. Помер 16 квітня 1965 р.

/ докінчення в наступному числі /.

З РЕЛІГІЙНОГО ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ УГА В ПОДЕБРАДАХ

Студентське життя в Подєбрадах було повно студій і праці на різних відтинках. Це був один з рухливіших культурних українських осередків закордоном, що існував і працював для будучини України. Як відображення чи своєрідний мікрокосм України, подєбрадське студентство репрезентувало всі українські землі та політичні і релігійні напрями. Панувала повна свобода слова, думки і організацій. В житті студентської громади переважала засаднича толеранція до інакше думачих, демократичність і пошана до інших переконань. Тому в Подєбрадах можна було знайти різноманітні організації й рухи. Все це знаходило свою спільну мову в загальностудентській організації - "Академічна Громада".

Така толеранція виявилася і щодо віровизнань, яскравим прикладом чого могло служити існування поруч громади вірних УАПЦ та Греко-Католицької Церкви, також і Євангельської Громади, яка виступала з думкою, що реформа навчання і традицій старих церков згідно з наукою Євангельського Письма є найбільшою потребою часу.

Пастор Павло Крат, відвідуючи в Подєбрадах свою сестру студентку агрономії Олександру Крат, погодився на прохання групи студентів дати кілька викладів про євангельський рух в Україні. Він був знаний зі своєї діяльності на рідних землях, як рівно ж і в Канаді. Час від часу відвідував він нові євангельські громади в Галичині, приїжджаючи для цього з Канади. Ширі і виголошені з глибоким переконанням виклади та проповіді пастора П.Крата спричинилися до постанови в р.р.1923-25 серед студентів УГА Євангельської Громади, яка як філія приєдналася до Укр.Єванг.Об'єднання. Пізніше пастор Василь Кузів, якого в той час було обрано головою УГО, так само відвідав Подєбради, продовжуючи з успіхом працю пастора П.Крата.

Подєбрадська Євангельська Громада нараховувала до 50 членів і прихильників, але публічні виступи цієї студентської групи при спеціальних нагодах викликали

зацікавлення в ширших студентських колах.

Головою евангельської студентської громади було обрано студента Економічно-Кооперативного факультету кубанського козака Михайла Фесенка, секретарем - студента кооператора з Галичини Теодора Микуляка. В склад Управи входив також студент Інженерного факультету Микола Палієнко, що пізніше він в ранзі полковника командував гарматним дивізіоном в І-й Українській Дивізії і загинув в битві під Бровами. В складі громади були - студ.агрономії О.Крат, що стала дружиною М.Палієнка, Л.Монсендз, Л.Биковський та ін.

Нижче ми подаємо без змін тогочасний допис голови філії УЄО в Подєбрадах Михайла Фесенка, що був надрукований в журналі "Віра і Наука" в Галичині у 1925 р. Цей допис є цінний тим, що подає нам образ зацікавлень певної частини українського студентства в Подєбрадах так, як їх це студентство тоді відчувало.

Ред.

З ДУХОВОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Ласкаво прошу не відмовити помістити на шпальтах Вашого шановного часопису наступні інформації про життя відділу Українського Евангельського Об'єднання в Подєбрадах за останній час, якими ми хотіли би поділитись з читачами.

З від'їздом пастора П.Крата до Краю наше евангельське об'єднання в Подєбрадах позбавилось досвідченого проповідника науки Христової, що гостро відчувалось, бо перед нами повстало багато питань, які важко було розв'язати власними силами. Все ж Бог не лишив нас й, дякуючи Його милости, ми мали змогу слухати Слова Божого від місцевого проповідника чеської евангельської церкви д-ра Шустера, який ласкаво погодився щонеділі відвідувати наші збори, з'ясовуючи нам научно-філософські про- з точки погляду науки Христової.

Зважаючи на це легко собі уявити нашу ширшу радість з приїзду до Подєбрад проф. В.Кузіва, який вертаючи з місійної подорожі до Краю, прогостив декілька днів у Подєбрадах, стараючись, на жаль, за малий час свого перебування в Подєбрадах, по можливості задовольнити наші духові потреби низкою проповідей, що зацікавили ціле українське подєбрадське громадянство. Зараз же по приїзді проф.В.Кузів відбув Службу Бо- жу в місцевій чесько-братській церкві, при великій кількості присутніх гостей, на якій прочитав проповідь на тему - "Якої церкви ми потребуємо". В своїй проповіді він яскравими образами й прикладами дав присутнім зрозуміти і відчутти той життєвий шлях, що на йому стоять інші українські церкви, пересякнені бюрократичним консерватизмом і в яких церемоніял та взагалі обрядовість заглушають остальні парости Правди Божої. Разом з тим він й малював характеристику церкви, що має принести визволення українському народові, яка будується на любові до Бога й службі рідному народові і якої єдиним джерелом пізнання Правди Божої служить і служитиме Євангелія Христова. Ця проповідь проф.В.Кузіва зробила глибоке враження на присутніх.

На спеціально призначеній лекції проф.В.Кузів поділився своїми враженнями про його перебування в Галичині та про масове захоплення нашого народу ідеями євангелізму, який може ще й не зовсім свідомо, але відчуває, що стоїть на правім і певнім шляху, який єдино може дати йому порятунок з жахливого стану.

Підчас перебування проф.В.Кузіва в Подєбрадах нас вшанували своїми відвідинами гості з Америки - п.д-р Біч й добродій Геррон, професор теологічного семінаря в Оттаві, Онт. та сеньйор чесько-братської церкви п.Соучек, бажаючи ближче ознайомитись з Євангельським Об'єднанням в Подєбрадах. При цій щасливій нагоді відбулась в чесько-братській церкві Служба Божа при численній аудиторії. Після відчитання проф. Кузівим натхненої молитви промовив до присутніх п.д-р Біч, взявши вихідною ідеєю текст Євангелії від Йоанна 14:6 "Рече йому Ісус: Я дорога й правда й життя, ніхто не приходить до Отця, як тільки мною." Проф.Геррон після проповіді д-ра Біча, розвивав ідею, що наскільки в етиці й філософії можна знайти правду власним розумом, остільки неможливо знайти правду в житті без Христа. Пан сеньйор Соучек сказав проповідь, характеризуючи сучасну жахливу боротьбу між народами, що забули заповіді Христа, вказуючи на страшні наслідки у господарському житті цілого світу.

Потім від нашого Об'єднання привітав гостей секретар Об'єднання брат Теодор Микуляк в англійській мові. Привітання мало наступний зміст у перекладі: "Мої панове! Сьогодні я щасливий, що можу вітати Вас іменем відділу Укр.Єванг.Об'єднання в

Подєбрадах. Вже чотири віки тому назад українські студенти знайомилися з євангельським рухом тут на чеській землі. Ми тепер знаходимося в тому сприятливому положенні, що також можемо черпати правдиве знання Христової науки з самого джерела при ширій допомозі наших братів чехів і наших братів з Америки. Вважаю своїм милим обов'язком подякувати Вам іменем відділу за те, що до нас завітали, щоби скріпити нас на душі й вірі й показати правдиву дорогу життя. Ми молимо Всевисьного Бога, щоби благословив наші починання в вірі і дозволив нам ще бачити Вас серед нас на нашій українській землі."

На кінці Служби Божої д-р Шустер благословив присутніх, а відтак було проспівано під акомпаніємент оркестри бандур молитву за Україну "Боже Великий Єдиний..."

Перед від'їздом д-р Біч персонально говорив зі студентами, що збираються їхати студіювати теологію до Америки. По вечері шановні гості у супроводі членів Об'єднання відправились на двірець і після сердечного працання від'їхали на З'їзд Синоду Чесько-Братської Церкви в Празі. Пан д-р Біч, довідавшись, що Укр. Єванг. Об'єднання в Подєбрадах бракує Біблій, взяв купівлю ста примірників на свій кошт. Зі свого боку п. сенйор Соучек, знаючи гостроту потреби місіонарів для задоволення потреб євангельського руху на нашій Батьківщині, ласкаво обіцяв дати кілька стипендій для студентів-українців, що бажали б студіювати теологію на Гусовім факультеті у Празі.

Окрім проповідей у Подєбрадах проф. В. Кузів мав Службу Божу в Празі в залі методистів. По виголошенню молитви проф. В. Кузів перечитав проповідь про "Духовне відродження" й інформував про євангельський рух в Краю та закінчив зібрання молитвою за Україну. Зібрання відвідала досить численна кількість празького українського студентства, не вважаючи на час іспитової сесії.

На великий жаль нашого Об'єднання, негайні справи викликували проф. В. Кузіва з Подєбрад. Перед від'їздом відбулося прощальне зібрання нашого Об'єднання. По молитві і співах проф. В. Кузів виголосив проповідь - "Духове й національне відродження", яка мала відгук у наших серцях, заціплюючи переконання, що лише Христос й воля жити у Христі дадуть змогу нашому народові скинути чужі ярма.

Зібрання те закінчилося молитвою і співанням "Боже Великий Єдиний", після чого голова Об'єднання М. Фесенко подякував проф. Кузіву за його працю переведену серед нас, правда у короткій час, але яка матиме великі для нас наслідки...

Подєбради, 30 червня 1925.

М. Фесенко

Автор статті Михайло Фесенко народився 18 листопада 1900 р. в стан. Слов'янській на Кубані. Закінчив Кубанську Олександрівську Реальну Школу. Організував з С. Репніковим Союз Студентів Козаків в протидію російському. При нападі росіян-комуністів на Кубань брав участь в обороні рідного краю в складі групи полковника Лєсевичького. Під час Ледового Кубанського походу був тяжко ранений і залишив свій полк. Пробув один рік студентом на Механічному відділі Кубанського Політехнічного Інституту. Хоч і з фізичним недоліком внаслідок поранення, приєднався вліті 1920 р. до козаків, що повстали проти московсько-комуністичної навали в Закубанні. По здавленні повстання пробрався в Крим, а звідтам на Лемнос, Болгарію і наприкінці для продовження студій в Укр. Госп. Академію в Подєбрадах. Тут простудіював він на Економічно-Кооперативному факультеті чотири семестри і склав перший півкурсів / державний / іспит. В час студій в Подєбрадах був обраний студентами містоголовою студ. Тов. Академічна Громада та делегатом на 3-й З'їзд Центрального Союзу Українського Студентства в Європі. Студенти-євангеліки обрали М. Фесенка головою відділу УГО в Подєбрадах.

У 1925 р. виїхав на теологічні студії до ЗДА і ЦЕСУС призначає його своїм представником на Америку. Студіював один рік в Блумфільдській Духовній Академії, а відтак три роки в Принстонській Духовній Академії, яку і кінчив у 1929 р. і одержав диплом Бакалавра Теології. По закінченні студій пробував повернутись в Європу, зокрема в Польщу, для євангельської праці в українських євангельських громадах, але внаслідок того, що польський уряд відмовив у візі, осівся для євангельської праці в Торонті, Канада.

Протягом 27 років видає український євангельський журнал "Євангельська Правда",

який розходитьсся майже в усі країни світу, де є українці. Видав "Збірник Пропові-
дів", поправлений переклад Євангелії від Івана / перекладу П.Куліша / та інші мен-
ші праці.

Євангельська праця в Торонті була успішна і там повстала Українська Пресві-
теріанська Церква, яка збудувала свій власний церковний будинок. В складі цієї гро-
мади можна знайти бувших професорів університету, артистів, військовиків і визнач-
них діячів. Активним членом громади був світл.пам.абсолювент Подєбр.Академії д-р
Петро Панченко, кооперативний діяч в Галичині.

- - - X - - -

Ред.

I N M E M O R I A M

А н д р і й Я р и н а

*личат Замін
ХР.*
Інженер-агроном Андрій Ярина народився 27 листопада 1889 року в с.Білоусівці
на Полтавині, в старій козачій родині. Молоді літа провів в національному оточенні,
де все ще люди жили звичаями та старими традиціями славної Запорозької Січі, які
так привилися до нього, що залишилися на все життя. Там він і здобув першу половину
освіти.

Військову повинність відбував в тодішній російській армії аж на Далекому Схо-
ді, в Манжурії, про котру так часто любив оповідати, а особливе про сутички з "хунху-
зами", які нападали на сторожеві пости при залізничній колії, що проходила тереном
Манжурії до порту Владивосток. Там же, в Іркутську, закінчив військову старшинську
школу.

Після розвалу московської імперії, в революцію 1917 року сотник А.Ярина пос-
пішив вступити до Української Армії, з якою проробив всі рейди і походи в Україні,
в боротьбі за волю й самостійність Української Держави. Приймав активну участь
в боях проти білих і червоних москалів, а в місяці грудні 1919 р. пішов в складі
Армії УНР в Зимовий Похід. За участь в цьому поході сотник А.Ярина був нагородже-
ний орденом "Залізного Хреста". Як національно-свідомий патріот, він ніколи не
зрадив національної ідеї та твердо стояв на засадах УНР, що доказував не словами,
а своєю неупинною працею і матеріальною допомогою Державному Центрові.

Після невдач Визвольних Змагань, сотник А.Ярина перейшов 21 листопада 1920 р.
в складі Армії УНР кордон Польщі і більше двох років перебував в таборі інтенова-
них вояків в м.Олександрові. Все мріяв про досягнення високої освіти, щоб в майбутньо-
му своїми знаннями ще більше прислужитися українському народові при будові свое-
ї Держави, та в Польщі були до цього великі перешкоди. Коли ж з'явилися сприятливі
умови в Чехословаччині, сотник А.Ярина покинув Польщу і нелегально помандрував по
"зеленій візі" до Чехії. Прибувши до Подєбрад, він записався спочатку до чеської
Вищої Господарської Школи, а закінчивши її, вписався ще й на Агрономічно-Лісовий фа-
культет Укр.Господ.Академії, яку теж закінчив з успіхом і одержав у 1932 р. дип-
лом інженера-агронома. Після завершення всіх студій, інж.А.Ярина прийняв працю за
фахом - управителем великого чеського маєтку, де перед тим відбував студентську
практику.

Коли прийшов 1938-й рік з його бурхливими політичними подіями в Європі, а зо-
крема в Чехословаччині, інж.А.Ярина покинув працю в маєтку і переселився на Закар-
паття, де влаштувався на посаду вчителя в державній школі. Згодом зголосився до "Кар-
патської Січі" і приймав живу участь в будові Самостійної Карпатської України. Піс-
ля окупації Закарпаття мадярами, інж.А.Ярина повернувся назад до Чехії, а звідтам
був висланий німецькою окупаційною владою на фабрику в Німеччині, спочатку до Кілю,
а потім до Берліну, де пробув до кінця війни. Відступаючи з Берліна на Захід пе-
ред наближенням червоної армії, зустрів в дорозі професора УГА Б.Лисянського, кот-
рий по стану свого здоров'я не був в силі поборювати всі труднощі швидкого руху на
опанованій червоними танками території і хотів було на Волю Божу... Інж.А.Ярина не
залишив свого професора в такій небезпеці, а в повному розумінні цього слова виніс
його на своїх плечах... Друга подібна небезпека з'явилася при переправі через Ель-
бу біля Магдебургу на Англійську зону. І тут, завдяки рішучості інж.А.Ярини пощастило

їм побороти всі перешкоди. Опинившись в чужому оточенні і мандруючи від міста і до міста, дійшли вони до м. Геттінгену. Тут знайшли "відпочинок" в українському таборі "ДП", серед великої маси втікачів. Але вони не задовольнилися лише "благами" УНРР'и, а одразу приступили до культурно-просвітної та релігійної праці в таборі. Здибавши там ще проф. Сокола і Стефаніва, насамперед організували народню школу, а далі середню технічну школу та матуральні курси. Бажаючих учитись серед маси української молоді знайшлося чимало осіб. Далі створили парафію УАПЦ. Знайшовся і церковний диригент в особі сотника З. Шкурупія, який згуртував церковний хор. Життя в таборі нібито виглядало "нормальним", якби не було близького сусідства з червоними, котрі часто відвідували табір, все намовляючи мешканців до репатріації та повернення "на родину". Ото ж, коли приїхала комісія набирати добровільних робітників до Англії, то багато людей вписалося, а в тім числі й інж. А. Ярина.

В Англії було призначено інж. А. Ярина на "фахову працю", на одну із фарм в Корнволі. Опинившись серед чужого населення, скоро як в пустині, не знаючи мови і умов праці, інж. А. Ярина сильно затужив і був готовий повернутися назад до Німеччини, але тут йому став в допомозі автор цих рядків і допоміг переселитися до м. Бадфорду на працю в текстильній індустрії.

В Бадфорді інж. А. Ярина як завжди було перед тим, включився в число культурно-просвітних робітників. Часто виступав з рефератами при різних нагодах. Був якийсь час учителем в недільній школі при Православній Церкві УАПЦ і т.д. та коли відбулися нещасливі події в українському суспільстві - розкол в Православній Церкві, а потім "роз'єднання" українських сил на еміграції, це на нього вплинуло негативно. З того часу він зосередив свою увагу на працю в Церкві, де виконував безперервно II роки обов'язки скарбника Парафіяльної Ради УАПЦ, в комбатанській організації СУВ і увесь час був ревним членом Т-ва Сприяння УНРади, котру підтримував широко матеріально.

Як щирий патріот поневоленої України, який все своє життя присвятив боротьбі за визволення Батьківщини з чужої неволі, все ж вірив і надіявся, що приїде бажане об'єднання українських сил. Він ніколи не виступав "різко" проти того "роз'єднання", а завжди в лагідний спосіб намагався довести необхідність зосередження всіх емігрантських сил. За це його любили і поважали всі, чого доказом було, що при похороні були присутніми як в Церкві, так і на цвинтарі і при обіді вірні обох українських Церков і представники різних політичних угруповань.

Покійного прощали словом : Настоятель Парафії УАПЦ о. М. Хуторний від всіх вірних парафії, полковник П. Базилевський від організації Союзу Українських Ветеранів у В. Британії, дипл. інж. П. Петренко від колег "Подєбрадчан", від Братства "Карпатської Січі" і від своєї родини, в якій він був як член родини, п. І. Смерека від "Об'єднання" і Організації Націоналістів та п. Титаренко від Т-ва Сприяння Д.Ц. УНР. Могилу було вкрито великою кількістю вінків і китиць.

Нехай же чужа англійська земля буде йому легкою, а пам'ять про нього нехай збережеться в серцях наших ! ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ !

Інж. П. Петренко.

Володимир ШЕВЧЕНКО
/ згадка незлим словом /

Мені довелося співпрацювати з сотником Володимиром Шевченком в Товаристві колишніх вояків Армії УНР в Чехословаччині, яке постало з його та полковника Архипа Кмети ініціативи після смерті Головного Отамана Симона Петлюри 25 травня 1926 року. Тому згадую його з пошаною.

Володимир Шевченко народився 15 липня 1897 р. в Лисочині на Харківщині. По закінченні гімназії в Харкові почав студіювати там же агрономію, але був мобілізований до війська і відісланий до Одеської старшинської гарматної школи, а по закінченні її, як гарматчик, попадає на фронт. У 1917 р. приєднується до Української Армії і займає посаду командира батареї 3-ої Стріл. Бригади. В перебігу військової, вже української, служби в складі 3-ої дивізії і Запорозької групи приймав участь у 1919 р. у боях під Шатавою, Базалією і Красиловим, був учасником походу на Київ разом з

Українською Галицькою Армією, приймав участь в дальших битвах проти денікінців і проти большевиків аж до осені 1920 р. Інтернований в Польщі в складі 3-ої Залізної дивізії Армії УНР, він у 1924 р. був прийнятий в студенти Агрономічно-Лісового факультету УГА в Подєбрадах, яку і закінчив у 1930 р. зі званням інженера-агронома.

Покійний В. Шевченко був зразком надзвичайно добросовісної, докладної і витривалої праці в усіх проявах своєї чинності. Над своєю дипломною працею він працював два роки, останній рік не маючи стипендії. Зате вона заслуговувала назву докторської дисертації. У своєму світогляді він був ідеалістом, безкомпромісовим петлюрівцем, який вірив у бездоганність чільних діячів в Уряді УНР.

В. Шевченко був дуже добрим промовцем на студентських зібраннях з докладно опрацьованими і продуманими рефератами. Його статті на сторінках нашого воєнського часопису "Гуртимося" відзначались творчим ентузіазмом і вірою в перемогу нашої справи. Він докладно описав бій під Крутами 29 січня 1918 р., зібравши для цього всі можливі достовірні відомості.

При відповідних обставинах В. Шевченко був би поважним науковим працівником. Але йому довелося виїхати до Польщі, де набуті ним знання в той час не були потрібні. Там він працював в канцелярії Польського Генерального штабу. Та праця правдоподібно викликала зневіру в доцільність всього того, що він ідеалізував, та вбила у нього стремління до національно-творчої чинності. Він не підтримував зі мною зв'язку, а тому я не знав про його переживання. Здобуті надзвичайно витривалими студіями знання йому не довелося виявити на національно-культурному полі. 17-го липня 1966 р. Володимир Шевченко несподівано помер в Іст-Чикаго, стеїт Індіана. Наперед, ніби передбачаючи свою смерть, він переслав до архіву-музею Т-ва Абсолютів УГА всі свої документи та диплом. В одному з листів він скаржився, що обставини життя й праці так його зневірили, що він не може написати навіть пари рядків для Бюлетеню Т-ва. Велика шкода, що доля не судила йому виявити свої здібності в національно-культурній боротьбі за Україну.

Василь Прохода.

Олександр Є В Т У Х І В
(світлій пам'яті побратима)

Про несподівану смерть інженера - економіста Олександра Євтухова повідомила мене його дружина так : "Дня 7-го липня н.р. виїшов наш дорогий тато з дому, а вже за 5 хвилин мені його привезли, але не було жадної помочі, зараз же ми поїхали на клініку, коли ж все було марне..."

В останньому своєму листі до мене він жалувався на різні свої немочі і про останню лікарську діагнозу - тромбоза лівої ноги, яку треба ліквідувати лише операцією. Вона і привела його до могили.

Покійний до всіх цигод в житті підходив з гумором. Так і в останньому листі на закінчення додав: "Якщо б я врізав дуба, маєш вишварити добрий некролог"...

На мою відповідь-просьбу надіслати перелік головних подій в житті, а головне їх дат, я вже відповіді не одержав і матеріалів для написання "доброго" некролога нема. Стже, не можу ґрунтовно і документально подати всіх його подвигів під час наших визвольних змагань, перебігу його військової кар'єри, докладних відомостей про його діяльність на еміграції і т.д. Тому обмежуся лише згадкою на принагідні з ним зустрічі під час наших "одисей".

Він народився 15 лютого 1898 року в м. Кам'янці на Поділлі, де скінчив гімназію, а я Духовну Семінарію. Здибалися ми з ним вперше за часів Центральної Ради, коли він займав високу посаду заступника Губерніяльного Коменданта Поділля полковника Івашиненка, а я був зв'язковим старшиною від Губ. Комендатури при Губерніяльному Комісарові Поділля Г.К. Степурі. Це наше знайомство було недовговічне, бо після гетьманського перевороту у квітні 1918 р. він поїхав як ад'ютант з генералом Слюсаренком формувати Полтавський Корпус, а мене звільнено в резерву старшин і я повернув до Києва докінчувати студії.

Піткав знову Сашка, так ми його звали в тіснішій компанії, на вулиці в Кам'ян-

ці вже за влади Директорії у 1919 р., коли була мода на "отаманію". Отже він був отаманом якогось Гайдамацького Куреня, явним доказом чого був кремезний, зброшений до зубів козак, який мав модну в той час смуглу шапку з довгезелезним червоним "шліком" і поважно йшов за своїм отаманом. Остання наша воєнна зустріч була вже довша, коли він займав штабову посаду при Кулеметній дивізії, а я був приштабі 2-ої її бригади у 1920 р. Кінцево наша дивізія опинилася за дратами польських таборів інтернованих, спочатку у Вадовицях, пізніше у Пйотркові. Командиром дивізії став покійний Антін Пузицький, генерал вельми бойовий, але дуже неспокійної вдачі. Отже, у Сашка з генералом прийшло до конфлікту, який став прибирати таких загрозливих форм, що я порадив йому або перевестися в інший табір, або взагалі залишити військову кар'єру. Він обрав останнє і за моєю допомогою дістався до Данцігу, а відтак до Німеччини. Це сталося на весні р. 1921, а в 1924-му році ми з ним піткалися вже, так би мовити, "в цивіль" в Подєбрадах, де він студіював на Економічно-Кооперативному факультеті і спеціалізувався в консульсько-дипломатичній службі та мріяв про дипломатичну кар'єру, що обіцяло йому успіхи, бо він перфектно опанував мови німецьку, французьку і англійську, а додатком і данську. Відзначався він подивогідною енергією і працьовитістю, чому я був свідком, коли ми з ним в Подєбрадах разом працювали в Комітеті для вшанування пам'яті Головного Отамана С. Петлюри / після його трагічної смерті / і він подав ініціативу, щоби ми зібрали від усіх гмін / волостей / в Галичині і на Волині масові протести / обурення / українського населення з приводу bestialного вбивства Головного Отамана. Наш Комітет спочатку мав сумніви в успіху такої акції, але на примову Сашка рішено спробувати; виготовили і розіслали відповідні друки з чистим папером для підписів. Всю цю працю виконав сам Сашко і потім демонстрував нам стоси цих петицій з тисячами підписів, акуратно завірених гмінними урядами з відтиском урядової печатки. Це все було надіслано до Парижу для підтримки українських позицій. Ця акція була sur generis референдумом ставлення українських мас до національної трагічної події.

Після закінчення Академії покійний одержав посаду консультанта в одній з найбільших фабрик Чехії - Кольбен-Данек, але з вибухом 2-ої світової війни перебрався до Німеччини, а звідтам до Венеції, де і закінчив своє життя.

В особі покійного українське суспільство втратило гарячого українського патріота, людину ініціативну і доброго організатора. Нема сумніву, що діставшись до привабливої для нього дипломатичної служби, він би виконав для нашої Батьківщини добру працю. Але доля судила інакше. І хоч йому не велося у Венеції зле, все ж і при його веселій вдачі часто в листах бренив смуток, що він працював на чужині і свої знання і хист не міг належно використати для України.

О. Козловський.

Василь Прохода

— * —

ФРАГМЕНТ СПОГАДІВ ЗІ СТУДІЙ В ПОДЄБРАДАХ

Українське Аграрне Товариство

Як вже згадувалось Українська Господарська Академія була у 1922-1935 р.р. найбільшим національно-культурним огнищем на чужині. В ній відбувався всебічний духовно-культурний розквіт творчих сил, які не могли виявити себе на українських землях. Помимо безпосередніх студій в Академії при ній постали товариства агрономів, лісівників, гідротехніків, хеміків, економістів, кооператорів та ін., статuti яких затверджував Сенат Академії. У своїй діяльності мали суто-академічний характер для удосконалення набутих знань.

Крім цих товариств були ще організації партійно-політичні - українських соціал-демократів, соціал-революціонерів, радикал-демократів, хліборобів-демократів, хліборобів-державників та націоналістів з ЛУН і ОУН, ці всі організації були цілком незалежні від адміністрації Академії. Їх партійно-політична чинність мене мало цікавила і я ставився до неї скептично, маючи лише деяку прихильність до радикал-демократів, як до петлюрівців.

Крім названих партійних, було ще декілька національно-суспільних організацій, які мали завданням плекати моральні чесноти та сприяти українському духовно-культурному розвитку своїх членів. До них між іншими належали: Товариство колишніх Вояків УНР, що пізніше було легалізовано як Т-во колишніх Українських Старшин в Чехах, Товариство Український Сокіл, яке було ініціатором постанови Союзу Українського Сокілства за кордоном та Українське Аграрне Т-во. Поза академічною працею я віддавав увесь свій вільний час чинності в цих товариствах. З них в першу чергу згадую про Аграрне Товариство, яке помилково дехто вважав партійно-політичним. Постало воно наслідком моєї витпивалої діяльності, хоч це сталося з ініціативи д-ра інж. Григорія Сіманців. Він прочитав для членів Товариства колишніх Українських Старшин, яке я ополкавав, доповідь про новітній аграризм. Це питання зацікавило мене, інж. Саву Білодуба, інж. Юрія Климача, інж. Костя Подоляка та ще кількох і ми вирішили організувати Товариство для студій теорії аграризму та познайомитись з його ідеологією і практикою чинності в різних європейських країнах, головне в Чехословаччині. Нас цікавила можливість примінення його у відповідних формах на українських землях серед наших хліборобів. Для ширшого обміну думками вирішили ми видавати літографічним способом часопис "Село", якого вийшло неперіодично сім чисел на два-три аркуши / 32-48 стор./, кожного числа по 200 примірників.

Редагував і видавав "Село" я переважно на засоби моєї скромної асистентської платні, часом тримаючи мою родину напівголодною. Не знаю, чи зберігся цей часопис десь в Америці, бо в Чехословаччині та в Польщі, власне на українських землях, сталінська інквізиція відшукала всі еміграційні видання й знищила. Забрала вона й мою бібліотеку, в якій були всі видання УГА, моє видання "Села" й "Українського Сокола" та інших моїх творів.

Головними співробітниками "Села" були: д-р Григорій Сіманців, абсолювент УГА та УВУ і Микола Богун, колишній український соціал-демократ. До першої світової війни він був зв'язковим між укр. соціал-демократами за кордоном та в Україні. Тоді пізнав він за кордоном В. Леніна й Л. Троцького, з українців дуже активного с.д. Льва Юкевича, а у себе на Полтавщині с.д. А.М. Лівницького, з яким підтримував зв'язок на еміграції. У 1917-18 р.р. розчарувався в діяльності с.д. партії і тоді разом з Сергієм Шеметом, Миколою Міхновським та іншими він приймав участь в організації партії хліборобів-демократів, але за тогочасних обставин і ця партія не виявила значної чинності.

Як М. Богун, так і Г. Сіманців були добре ознайомлені з соціальними проблемами та добре визнавались в питаннях максизму. Гр. Сіманців у великій статті охарактеризував зі становища хлібороба-селянина всі українські політичні партії та їх відношення до аграрного питання, з яких найбільше претенсій на душу незаможного хлібороба та підпорядкування його праці для визиску диктатурою пролетаріату - мали комуністи.

Микола Богун також в кількох числах "Села" ознайомив читачів з історією хліборобського руху в Україні та спробами партій соціал-революціонерів і хліборобів мати провід в соціальній свідомості грецьосіів і підпорядкувати їх своєму впливу. Відстоюючи основи приватної дрібної власності, при якій працюючий хлібороб був як би неподільно споріднений зі своїми помішниками в господарській діяльності - домашніми тваринами та варстатом своєї праці - землею, в повній гармонії з природними явищами, Богун критично ставився до есерівської соціалізації з громадським землекористуванням, яке позбавляло хлібороба власної ініціативи та індивідуальної творчості. Разом з цим він був рішучим противником великопанської та куркулівської зажерливості, при якій працююча на землі людина в ролі наймита прирівнювалась до домашньої тварини.

Писав дещо й я на теми національно-суспільної свідомості та своєрідної вдачі українського хлібороба, який не лише потом, але і власною кров'ю скроплював свою землю при чужих навалах. На його психіку мають вплив клімато-географічні фактори відкритого з усіх сторін степу, де доводилось не лише орати та сіяти, але й обороняти шаблею від наїздників здобутки своєї праці та власне життя.

Тому то зразки всяких соціальних теорій не надавались до шаблонного примінення для українських хліборобів. Треба було знайти основи для спільної духовності працюючих хліборобів при дружній не лише мирній праці, але й в обороні її від жерливості як чужих, так і своїх визискувачів, бо індивідуальною боротьбою в хуторянський спосіб хлібороб все програвав.

Ми висловлювали теж думки про значення впливу техніки на характер господарської діяльності з переходом від індивідуальних до суспільних форм. Машина зробила революцію у феодальній системі господарювання, породивши капіталістичну, в якій на місце колишніх васалів прийшли великі підприємці власники засобів виробництва та земельні магнати, що значно більше визискували працюючих робітників та дрібних хліборобів. Для поборення залежності від великих власників потрібне було об'єднання дрібних хліборобів на кооперативних основах для спільного набуття відповідних машин і пристроїв, щоб полегшити індивідуальну висилочку працю та одержати більшу продуктивність для досягнення економічної незалежності в господарській чинності.

Всі ці міркування примушували нас більше уважно студіювати питання аграризму, якому мала б бути ближчою від капіталізму соціалістична система, та критично ставитись до ідеології існуючих політичних партій. Ми не ставили собі якихось практичних політичних завдань. Ми, так мовити, академічним методом намагались знайти основи опертя для ідеології українських хліборобів, беручи на увагу ті надзвичайно великі зміни, які принесла, чи вірніше викликала в Україні російська комуністична партія з підпорядкуванням всіх проявів життя диктатурі пролетаріату.

Наша скромна чинність не залишилась без уваги урядових чинників УНР. Тоді було висловлено бажання, щоби ми вийшли з вузького академічного кола на ширший шлях, запросивши до праці старших політичних діячів і проголосити себе аграрною політичною партією. Цього хотів і БУД /Братство Української Державности/, до якого я належав. На цю тему я мав довшу розмову з Президентом Уряду УНР А.М.Лівицьким з обіцянкою нам матеріальної підтримки для більш успішної чинності. Але я від будь якої матеріальної залежності та партійно-політичної чинності без реальних основ на чужині відмовився.

У 1932 р. я був звільнений від довголітніх обов'язків асистента та фактичних лектора в УГА. Члени Т-ва по закінченні студій в УГА виїхали з Подєбрад, а з ними й я, ставши на шлях боротьби за існування моєї родини. Невелике джерело матеріальних засобів на видання часопису вичерпалось і "Село" припинило свій вихід.

У 1933 р. д-р Г.Сіманців увійшов в стосунки з Советською Торговельною Місією в Празі. Один з українських діячів цієї Місії зацікавився нашим "Селом". Він переконував С.Сіманціва, що видання часопису потрібно продовжувати і то не літографічним, а друкарським способом в тисячах і поширювати його на Західних Українських землях під Польщею, Чехословаччиною і Румунією. Для цього він пропонував від Місії досить значну субсидію. Д-р Г.Сіманців на це погоджувався, але я рішуче відкинув пропозицію того українця, прізвища якого не пам'ятаю. Зо мною цілком погодився Микола Богун та інші члени Т-ва. Так непомітно припинило свою скромну, але нескромітовану політиканством чинність Українське Аграрне Товариство, майже всі члени якого тепер є покійниками.

Сан Дієго, Каліфорнія.

- - - X - - -

Жовтень 1966 р.

Від редакції. Нас просять до статті "Фрагменти спогадів зі студій в Подєбрадах" в ч.34 "Спогадів" /автор колега В.Прохода/, додати таке фактичне доповнення: " Асистентом у проф.д-ра інж.В.Шевчика був інж.Іван Островершенко, абсолювент Лісового відділу Високої Технічної Школи в Празі. Він же /інж.Островершенко / також викладав в Академії дисципліну з "Оцінки лісу".

--- 0 ---

Редакція та адміністрація Бюлетеню й "Спогадів" вітає своїх читачів з Різдвяними Святами та бажає їм повного успіху в житті й праці у Новому 1967-му році.

Інженер-лісівник Микола Гадзятський w

ЩЕ ПРО МИСТЕЦТВО І СПОРТ В ПОДЕБРАДАХ.

До статті шановного п.проф.Мих.Бремівца,яка вміщена в ч.34-му "Спогадів" нашого Бюлетеня хочу додати деякі уточнення й доповнення.

Добре,що хтось з подебрадців порушив цю тему,бо мої спогади про спорт в Подебрадах не були акцентовані редакційною колегією до вміщення в першому томі нашого Збірника,тому що там ходило,як мені пояснювано,лише про наукову діяльність нашої Академії.

Проте в той же час при Карловім Університеті в Празі існував навіть відділ "Теловихови і спорту" зі своїми професорами та "зкоушками" /іспитами/. Між тим спортовий клуб студентів Подебрадської Академії на Всестудентській Українській Олімпіаді в Празі в жовтні 1924 р.здобув перше місце серед п'яťох українських студентських клубів в Чехословацькій Республіці та одержав "Плякат" з написом "ПЕРЕМОЖЦЕВИ",а його змагуни - відповідні дипломи. По повероті з Праги Управа клубу була на прийнятті у п.Ректора Академії і звітувала про свої досягнення.

Зазначаю,що майже все,про що я буду писати тут,базується на документальних даних - фотографіях з мого досить доброго альбому світлин Подебрадського життя,а не з пам'яті. Роблю доповнення й поправки тільки до тих відділів мистецтва й спорту,в яких брав безпосередню участь. Не торкаюся діяльності "Сокола",яку шановний автор,як спеціаліст,освітлив найдокладніше, а також не торкаюся діяльності "Січі",про виступи якої назовні не було чути.

Театр. Не тільки п'єси Винниченка грали наші студенти під режисурою Загарова, а потім М.Певного,але й п'єси Ібсена. Пам'ятаю "Нору" Ібсена,в якій грала й моя дружина,перед тим "артистка таборових театрів" під режисурою Далекого,Коли саме ставили "Циганку Азу",не пригадую щось,може під час літніх ваканцій,коли багато студентів виїздило з Подебрад на практику.

Академічний хор. В хорі ми брали уділ від часів диригентури Олександра Кизими, а потім п.П.Щуровської аж до закінчення Академії та приймали участь у всіх виступах подебрадського й об'єднаних - подебрадського й пражського хорів та дістали лавровий вінок на Ювілейному фестивалю Всеслов'янських хорів у Празі в квітні 1928 р.,а другий - в Моравській Оставі. Коли був диригентом подебрадського хору А.Чехівський не пам'ятаю,але у 1923 р.на репрезентаційній вечірці УГА в "Заложні" був диригентом хору п.Сердюк з Праги,а сопранові й альтів партії співали чешки,м'яко вимовляючи в музиці Леонтовича: "Ой,скільоню я гольовоньку на білою постільоньку"...Аж потім переважно заходами студ.Данила Петрівського,пізнішого суб-диригента п.Щуровської,набиралось досить жіночих голосів для цих партій.

Подано у вищезгаданій статті пані Мамоньковуж),як співачку хору УГА,в той час як вона була членом пражського хору,а варто було б згадати з наших сопран крім кол.Статникової,ще хоч принаймні кол.С.Безручко /Гаєвську /,а з альтів п.п.Т.Петрову й Л.Вікулову,а також такого нашого тенора-соліста,як Василь Виноградник та багатьох інших,як Т.Йорж і др.

В роках 1923-1928 щось я не чув про якісь більші виступи наших бандуристів у цілому складі,за винятком коли кол.П.Заворицький разом з нашим хором виступив у Празькому Радіоцентрі й репортери ходили потім за лаштунки оглядати і подивляти бандуру,якої вони перед тим видно не бачили.

До видавничої діяльності,крім підручників,про які згадує автор, треба ще й додати збірники - "Записки УГА", в складанні яких у чеській друкарні брали уділ 2-3 студенти Академії,в тому числі й я,належачи тоді до професійного союзу чеських друкарів,заходами студ.М.Літвицького,видавця і відпоручника Академії.Була теж проба видавати подебрадський український часопис,здається,не ручуся за назву,"Українське життя",під редакцією М.Бремівца,але на жаль,дальше перших двох чисел не

*) Пані Мамонькова,дружина студента Економічно-Кооперативного факультету УГА Мамонька /білоруса/не раз співала в Акад.Хорі,про що свідчить і світлина хору,вміщена у I-му томі,де вона сидить на самому краю першого ряду справа. Ред.

не пішло. А "Культ" більше нічого не друкував, крім "Стілет і Стілос", який складав я й студ. Я. Танцюра в друкарні Ваньчури в Подєбрадах. Тепер перехожу до головної теми моєї статті.

Спорт. Треба мати на увазі, що в Подєбрадах опинилися чотири студенти, що закінчили спеціальні інструкторські курси спортові, які організувала УМСА в таборі Сріл-ково для українських спортсменів, а саме: Панас Гордієнко, Григорій Хомичевський, Василь Абрамович й я. Трьох останніх ще, слава Богу, живі і можуть підтвердити те, про що я пишу нижче. Восени 1923 р. з нашої ініціативи був заснований при УГА Спортовий Гурток, в скороченні СГУГА /назва авторства Г. Хомичевського/ і увесь час виявляв активну діяльність, змінивши потім назву на "Дніпро". Під цією назвою він пізніше за ініціативою Володимира Гайдівського приєднався до чеського високошкільного спорту, який існував при Карловім Університеті. Поодинокі особи з перших основників увесь час входили в Управу спортового клубу, займаючи різні функції. При заснуванні я був обраний головою, потім був головою Рев. Комісії, скарбником.

Ми виконали підготовчу працю і взяли уділ у першій студентській укр. Олімпіаді в Празі, де учасниками були крім поодиноких незорганізованих укр. студентів спортсменів представники двох празьких клубів укр. студентів і студ. клуби з Шибраму і Брна. Наші Подєбради мали відзнаку на грудях: червоний ромб і літери УГА /як видно на фото з того часу/. Вони здобули перше місце, маючи більшість перших місць у легкій атлетиці, перше місце у футболі, фехтуванні, ^{на}тімисті програли у відбиванні, але після точкування перше місце за спортсменами УГА було забезпечене. Наскільки погане було наше інструкторство, не знаю, бо чеських, а тим більше світових рекордів ми не побивали, але показалися кращими за інші студ. укр. клуби. А цього нам не при- знає автор вищезгаданої статті, який пише: "Але на ширшу акцію вони не спромоглися за браком добрих тренерів по легкій атлетиці!" Цілком незрозумілий мені ще й такий вираз там же: "З ініціативи "Сокола" зорганізовано теж "Укр. Центр. Спорт. Союз в ЧСР з осідком в Подєбрадах, куди входили спортові клуби "Дніпро" і "Січ"... Нам відомо, що вже у 1923 р. існував "Укр. Центр. Спорт. Союз" в Празі і головою був Петро Черняк, а секретарем п. Єльшевський. З ініціативи цього Союзу 27 квітня 1924 р. був розіграний футбольний матч між СГУГА й УССК, Прага в Подєбрадах, а потім організована вищезгадана Олімпіада й на дипломах за перші місця й на "Плякаті" ясно зазначено: "Побідникові. Центральний Союз Українського Студентства. 20-23. X. 1924. Прага." Може ходило про Центральн. Союз Сокола в ЧСР з осідком в Подєбрадах, то інша справа, в якій я не забираю слова.

Про виступи на футбольному полі проти чеських команд не можна було мріяти, бо один раз спробувала наша репрезентація, складена з найкращих укр. футболістів, загра- ти проти резерви знаного чеського клубу "Славії" товариській матч і ганебно прог- равши до "зера", закинула далішні спроби. З кращих спортсменів по легкій атлетиці варто згадати К. Опачого, Х. Хомичевського, В. Абрамовича, П. Гордієнка, П. Холодного, а з футболістів ще А. Карташевського, Кобзаря, Гончарова, Луця.

Варто було тут теж згадати про існування при УГА Шахового Клубу, який мав на- віть свої членські відзнаки і до якого входили студенти нарівні з професорами та, граючи з чеськими клубами, займали почесні місця. Наш проф. В. Чередиїв здобув навіть індивідуальне першенство в Північно-Чеській "Жупі" і став чемпіоном, а клуб виграв "жупну" чашу. Душею Шахового Клубу був доц. А. Чернявський.

У внутрішньо-академічних змаганнях найактивнішою була секція відбиванки, улаш- товуючи щораз змагання між пластунами, футболістами і т.п. за келих Академії.

В кожному разі спорт не для здобуття рекордів, а для здоров'я й для утримання на відповідному рівні студентського життя та реклями українського імени виконав своє завдання.

- - - -o X o- - - -

Адреса редакції та адміністрації :

Mr. A. Kozlowsky, 200 Clifton St.
New Haven, Conn. 06513